

873
37
Dau...
P...
4 avril 1890

Mari-Lois TRÉGUER

Lazet gant he goaz, Iann-Fanch COUCHOURON

E Pen-ar-Pont, en Irvillac, ar bevar a viz kerzu 1886

Heman a lazaz he vaouez,
Miz kerzu d'ar bevar devez,
Mil eiz kant c'houec'h bevar ugent
Evit roi mad d'e-hoc'h da entent.

He hano Iann-Fanch Couchouron
Evit he dud e oa eur spont,
Dre ma dremene peurvuia
Enn davarn he amzer vella.

Marechal 'oa eur vicher vad,
Pa garer ket re 'r chopinad,
Mes va den gare ket chom pell
Kichen ann anne er c'hovel.

Bouzairet vije e ziouskouarn,
Pa renke skei var ann houarn,
Ha trouz ar guer, ar boutaillou
A gar guell evit morzoliou.

He c'hreg Mari-Lois Treguer,
Oa eur boanouirez a larer :
Evelze hi a c'hourdrouze,
Aveachou ann didalve-ze.

Siouaz ! heman a oa eur bleiz
Ne oa kaloun 'bet enn he greiz,
Ne gar na greg, na bugale,
Re zouget ez eo d'he vanne.

En devez-se o tont d'he di,
Goude bet en hostaleuri,
He fuzul karget a gemer,
Gant eun tenn e laz he c'hreg ker.

Azetet oa var ann oalet,
Ann tenn he chot en deuz treuzet,
Eno e kouezaz maro mik
Hep na c'hellaz lavaret grik.

P'en devoa lazet anez-hi,
He vugale a lak meaz ann ti,
Ha va den ann or a brennaz
Enn eur gemmeret hent Daoulas.

Hed ann hent d'ann dud a lare,
Joaus bras he dorfet neuze :

— « Va boed hirio m'euz gounezet,
« Gellet m'euz laza va fried ! »

Ti ann archerien e Daoulas,
Hep nec'h ebet e lavaraz :
— « Me m'euz hirio paket eur c'had
« Hag evit-hi a vo paet mad.

« Hed va bue am bo bara,
« Vo ket dao d'in ober netra,
« Rak ar c'had-se am euz paket
« Eo va fried am euz lazet. »

Ann archerien geiz a grene
Klevet kelou ann torfet-se :
Mes ar brutul na grene ket
Ne oa ne greiz kaloun ebet.

E Lesvarn Kemper, ann testou
Ho deuz diskuillet he droiou,
Lavaret oa eun didalve,
He c'hreg aliez a ganne.

Meur a veach en devoa klasket
Laza Mari-Lois, he bried,
Ha ne doa ket buez eur c'hi
Gant he goaz Couchouron enn ti.

Barnet d'ar galeou hed he vuez, (1)
Dre m'en deuz lazet he vaouez,
Eno velo ann didalve,
Petra eo karout ar banne.

Nep a zounj d'ezhan kaout bara,
Er galeou hep ober netra,
A fazi kalz vont da vesvi
Ha laza he dud evit mont di.

Dre heg pe a volonte vad,
Er galeou e renk labourat
Anez ann dra-se ann dud fall
'Vit mont di lazfe ar re all.

Evit ar c'heit chommer er ded,
Arabad laza den ebet.
Nak enem laza ho-unan,
Doue hor galvo da 'vit-han.

(1) Barnet d'ar galeou epad he vuez e lesvarn Kemper, 21 a viz ebrel 1887.

653/A

GUERZ AR VESVENTI

Ton : Araok ann Taolennou.

Kanomp brema eur ganaouenn,
Divar-benn ann holl vesverien,
Evit ma glevo pep hini
Ar virionez hep damanti.

Koulskoude me her goar er-vad,
Am bo out-ho eur goall-grogad,
Pa 'z int tud fur var ho meno,
Ann holl dle kemmer skouer out-ho.

Koz ha iaouank, paour, pinvidik,
Hotuz int dre nerz ho bannik,
Hag ann dud kreva, gouizieka,
Enn ho c'hichen ne d-int netra !

Mar d-eo mestr enn he diegez,
N'euz ket he bar enn he barres ;
He gezek, he zaout, eme-z-han,
Zo ar re vella er vro-man.

Pa vez oc'h eva odivi,
N'euz kear ebet par d'he hini,
Labouret mad he zouarou
Ieot keit ha hen enn he brajou.

Epad m'ema o fougeal,
He dud er gear 'ra triou fall,
Hanter amzer labouront ket,
Kentoc'h ez' ai da glask he vouez

Bet eo eunn amzer pinvidik,
Brema nemet gle he gearik,
N'euz forz enn devez vo guerzet,
Mezo c'hoaz a vezo guèlet.

He c'hreg hag he vugaligou,
A vo dizolo ho memrou,
O klask ho zamm ama-a-hont,
Dira-z-han greno gant ar spount.

Ann ezezh troet da vesvi,
Ema diout-ho stag pep si :
Evit sellet ouz ar gragez,
Lezomp anezho a gostez.

Eur c'hreg zo troet da eva,
Enn he zi a vanko pep tra,
Eleac'h prena pebr ha hoalen,
Va gaign a lipa ar veren.

Arc'hant al leaz hag ann amann
A ia ganthi e guin-ardant ;
C'hoaz pa vo out-hi goulennet,
Chann ar zoubenn n'eo ket sallet.

Deac'h m'oa dizounjet ann hoalen,
Varc'hoaz me z'ai d'ann oferenn,
Ro d'in unn-ugent real pe zaou,
Ezomm am euz euz kalz a draou.

Hi devoa eur pezh kik kuzet,
Hag arc'hant oa d'ezhi roet,
Laouen'ia d'ann ofern-vintin,
Hed ann hent ra 'met mouse'hoarzin.

Kenta tra 'ra guerza he c'hik,
Goude ev daou pe dri bannik,
Ha pa erruaz enn iliz
E oar gant hanter ann offis.

Goude ive oa dao monet,
D'eva gand ar gommerezed
Ha ne zonz ket e tud he zi,
N'he bugale dez em out-hi.

He bugale a zo en noaz,
A leav en dro d'ar vatez vraz,
Unan bihan zo er c'havel
Gand ar zec'hed prest da vervel.

« Poent eo d'hoc'h mont d'an ofern-
« Prenit, matez, ar pezh zo red, [bred ;
« Ha digassit va greg d'ar ger,
« Abalamour d'am bugel ker ! »

Ar vatez, eur gristenez vad,
A visk buhan he zamm dillad,
A glev er vorc'h ann oferenn
Hag a bren holl pebr ba hoalen.

Mont a ra da glask he mestrez,
Enn hostaleri zo mesvez ;
Mes mont d'ar gear 'vo ar goassa,
Pa ne hell mui chom enn he za !

Var bouez paka kalzik lammou,
Dizec'het eunn tamm ann hentchou,
Gant he matez oe distlejet
Da gaout he bugel dideoted !

Kalz gragez a añ drouk enn-ho,
Ha d'in-me sur a lavaro
E vezo geier ar zon-ma,
E venn atao klask ho dua.

Guelet am euz meur a hini,
Eur veach en em roet da vesvi,
O yerza al leaz' ann amann
Ha laerez ed da gaout arc'hant.

Betek dillad ho bugale,
A roent evit eur banne,
Rochet ann ozoc'h zo guerzet,
Er c'houez' larsfent eo kollet !

Guelit klaskerezed bara,
Petra 'reout da gaout da eva ?
Lezel gand ann naoun da c'hlaouri
Ho bugaligou enn ho zi !

Aliez 'z eont d'oder korfad,
Gand aluzennou ann dud vad,
Mes piou bennak ho zammallo :
« 'Zo dek guech falloc'h eme-z-ho. »

Var-n-ezho me ia da devel,
'Vit komz euz mitez ha mevel,
Rak en ho zouez' a zo ive,
Hiniennou gar ho banne.

Ar mevel mezo a lavar :
Er barrez-ma n' euz ket ma far
Na da vedi, na da falc'hat,
Na gand kezek da charead.

Euz ar foariou, ar pardonioù,
E zeu d'ar gear a c'hourlammoù ;
Hag he zillad na vent 'met pri,
Her c'hlever c'hoaz ho fougassi.

Al loened paour da zul, da lun,
Ouz ann noz aliez reul iun,
Pa ve mezo ar vevellen
Ann ezezh chommet er vouillen !

Merc'hed iaouank gemmerit ket
Evit pried mesvier ebet ;
Evit-han da gaout arc'hant, aour,
Erussoc'h vec'h kichen eur paour.

Gand mevel fur n'en deuz netra,
'N eur labourat ho po bara,
E leac'h e kichen eur mesvier,
Riskl koll ar vuez e vezer.

Potred iaouank koz 've guelet,
Deut var an oad, o klask ho boued,
P'ho deuz re garet ar veren,
En tu all d'ar pezh a dleent.

D'ar goazed 'larann kenavo,
Brema mitisien 'ma ho tro
Ne gredann ket gavfac'h diez,
Ma flipatann ar vesvrierez.

Enn ho tonez zo meur a hini
Gar ar c'hafe, arn odivi,
Hag avechou evont ive,
Siouaz ! d'ezho, eur bannik re.

Goulskoude m'euz guelet eunn dra,
Epad ma vent klask fortuna,
Dirak ar goazed reont chistroù :
« Ni ne garomp ket ar banneou. »

Padal ma kredfent lavaret :
« Goazed, brassoc'h c'hoaz diskennet ;
« Ni merc'hed, hon euz sec'het braz,
« A dra laromp ec'h menargaz.

Eur veach evet daou, tri banne,
Ar re all a ziskenn eaz tre,
Ar goad a veler zav d'ho fenn,
A fors da skarza ar veren.

Ar rozera, ar gousperou,
A ganont brao euz ann toliou,
N'euz fors diez vo mont d'ar ger
Guea a ra ho divesker.

Merc'hed iaouank mesvrierezed,
Villa tra a c'heller guelet,
Ho-unan gollont ho brud-vad,
Enor ho mamm, hini ho zad.

Den ebet sur n'eo eureujo,
Nemet paotred henvel out-ho,
Ha guelet 'vo ho bisaichon
Bronduet dre nerz ann toliou.

Perak ve trous ken aliez,
Ti ar mesvier, ar vesvrierez ?
Abalamour a vent klask gout
Piou a evo muia lagout.

Mesvierien ha mesvrierezed,
Me n'am euz ket ho tikriet ;
Rak ann tan-goall ebarz en ti
A zo guell eget mesventi.

Hi a zoug ann dud da laerez,
Da laza, d'ober muntrez,
Ha mar deo leun ar prizoniou
Gant-hi emu ann alc'houeziou.

Gouzout a ra kas da glask boued
Tud pinvidik amzer zo bet,
Ha gand ann naoun lak da zua
A vicherourien ar guella.

(Tous droits réservés.)

Michans ne vezo den ebet diskiant aoualc'h evit dont da dammall va c'han-
aouenn na da gaout abek enn-oun abalamour d'ezhi.

Kement den fur a zo a oar eo ar vesventi eunn tech fall, eur pleg divalo tre.
Netra ebet kaeroc'h, eget guelet eunn den iaouank, evit eur pardon pe eunn eured
bennak guisket ker brao, henvel eo euz eur boked ros digoret ouz ar mintin. Hogen
mar teu da eva re, e c'hoarvez ganthan egiz gant ar boked ; goervi a ra, stoui a ra
he benn, mezuz eo brema guelet anezgan, mezo eo !

Ar c'hlaouren a zeu ouz he c'hinou, he zaoulagad a zo ruz enn he benn, he
zivesker a bleg didann han, koueza a ra er pri, saotra a ra he zillad.

Eur vaouez vezo a zo c'hoaz mezuzoc'h he guelet ; guelit anezhi ; prest, pe gollet
gant-hi he c'hoef, he bleo enn he daoulagad o vont a dreuz gand ann hent da
c'hortoz ma kouezo enn eur poull bennag.

Poan a rafe d'in, mar klevfenn unan bennak o lavaret ne blij ket d'ezhan ar
verz-ma, abalamour ma sko var fri ar vesvierien hag ar vesvierenzed.

Gouzout a rann hini iaouankiz Kemper, na blij ket d'ann holl ; koulskoude
hounnez a zo ive enep ar vesventi, kouls hag hini ar Bigoudenned. Divar benn
hou-ma am euz paket flipadou betek digand beleien. Digant ar Bigoudenned hag ho
goazed honest, e c'houleunnann trugarez. Mes n'ann digant ann everezed hag ann
everien.

Mar karfe ann holl chomm hep mesvi, den ebet na skrive enep ar vesventi. Na
ve ket guelet kement a dud o klask ho boued, na kement a dud o vont d'ar prizoniou.

Ar vesventi eo hent ar visou, bent ann dizurziou.

En hano Doue, tud iaouank va bro, tec'hit pell ouz ar vesvierien.

Na lezit ket ar vesventi da bilat ac'hanoc'h.

N'eo ket difennet eva eur banne.

Arabad morse mont enn tu all d'hon nerz.

MIKEAL QUÉINEC.